

REACTIE OP

'Draagt de neurowetenschapper de nieuwe kleren van de keizer?'

In het septembernummer van het *Tijdschrift voor Psychiatrie* lasen wij met interesse het redactioneel van prof. dr. Goethals (2019), waarin hij de relatie beschouwt tussen de neurowetenschappen en de klinische praktijk. Hij eindigt met de conclusie dat 'we de neurowetenschappen op dit moment niet kunnen toepassen in de psychiatrie'.

Een kritische houding is belangrijk in het vak psychiatrie en moet worden aangemoedigd, maar sommige stellingen scheren volgens ons langs de waarheid en vragen om een reactie. Wat ons betreft is deze conclusie van collega Goethals wat al te defaitistisch en we zouden deze graag nuanceren.

De geschiedenis van de psychiatrie leert dat het verwerpen van neurowetenschappen zelden vruchtbaar is geweest. Zelfs notoir sceptische psychiaters onder wie Freud, Jaspers, Yalom of Kandel zochten naar een rol voor de neurowetenschappen in de psychiatrie. De beschrijving van het principe van conditionering, van de betekenis van de hypothalamus-hypofyse-bijnieras (HPA-as) in de etiopathogenese van angst of depressie, de gehele psychofarmacologie, de elektrofysiologie, genetica of *neuro-imaging*, en recenter optogenetica, calciumimaging of *predictive processing* zijn geen verdiensten van praktiserende psychiaters, maar van neurowetenschappers met interesse in ons vak. Hun bijdrage is soms direct, maar niet zelden abstract.

Wat heeft mijn patiënt daaraan, zal u zeggen? De relatie tussen neurowetenschappen en psychiatrie is immers niet onmiddellijk of eenduidig. Soms zijn tijd en geduld nodig.

We maken ons geen zorgen over het gegeven dat neurowetenschappen niet onmiddellijk toepasbaar zijn in de psychiatrie, maar over de bewering dat er geen toepassing kan worden gevonden. Als iedereen maar lang genoeg blijft volhouden dat er geen toepassing is van neurowetenschappen in de psychiatrie, zal deze stelling uiteindelijk bewaarheid dreigen te worden.

De moeizame implementatie van diepe hersenstimulatie (DBS) in de psychiatrie (in eenzelfde tijdbestek ondanks vergelijkbare effecten werden slechts 500 psychiatrische patiënten behandeld met DBS, versus 250.000 neurologische patiënten) getuigt van de weerstand tegen en het onvermogen van psychiaters om de neurowetenschappen te omarmen. Met DBS, door neurowetenschappers ontwikkeld, helpen we dagelijks op indrukwekkende wijze onbehandelbare patiënten met een obsessieve-compulsieve stoornis of een depressie (Bergfeld e.a. 2016; Denys e.a.

LITERATUUR

- Bergfeld IO, Mantione M, Hoogendoorn ML, Ruhé HG, Notten P, van Laarhoven J, e.a. Deep brain stimulation of the ventral anterior limb of the internal capsule for treatment-resistant depression: a randomized clinical trial. *JAMA Psychiatry* 2016; 73: 456-64.
- Denys D, Graat I, Mocking R, de Koning P, Vulink N, Figee M, e.a. Deep brain stimulation of the ventral ALIC is effective for refractory obsessive-compulsive disorder: a clinical cohort of 70 cases. *Am J Psych [ter perse]*.
- Goethals K. Draagt de neurowetenschapper de nieuwe kleren van de keizer? *Tijdschr Psychiatr* 2019; 61: 596-8.
- Liebrand LC, Caan MWA, Schuurman PR, van den Munckhof P, Figee M, Denys D, e.a. Individual white matter bundle trajectories are associated with deep brain stimulation response in obsessive-compulsive disorder. *Brain Stimul* 2019; 12: 353-60.

AUTEURS

ROEL J.T. MOCKING, arts in opleiding tot psychiater, afd. Psychiatrie, Amsterdam UMC, locatie AMC.

DAMIAAN DENYS, hoogleraar Psychiatrie, afd. Psychiatrie, Amsterdam UMC, locatie AMC.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. R.J.T. Mocking.

E-mail: r.j.mocking@amc.uva.nl

Geen strijdige belangen meegedeeld.

TITLE IN ENGLISH

Reaction on 'Is the neuroscientist wearing the emperor's new clothes?'

2019). Neurowetenschappelijk vervolgonderzoek helpt ons om de resultaten verder te optimaliseren (Liebrand e.a. 2019), door met neuro-imaging van witte stofbanen de DBS preciezer te plaatsen, wat leidt tot verder herstel. Soms zijn tijd en geduld nodig om het belang van de neurowetenschappen naar waarde te kunnen schatten. Optimisme daarover lijkt ons passend, zeker in het belangrijkste Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschrift voor de psychiatrie. Vooral ook omdat dit optimisme verdere vruchtbare samenwerking tussen psychiaters en neurowetenschappers kan stimuleren. Want onontbeerlijk

ARTIKEL

voor het continueren van de succesvolle toepassing van neurowetenschappen in de psychiatrie zijn psychiaters die de neurowetenschappen omarmen, en vice versa. Een platform in ontwikkeling door de Commissie Wetenschappelijke Activiteiten van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie zou daarbij een belangrijke faciliterende rol in kunnen spelen.

ANTWOORD AAN

Mocking en Denys

Ik dank de collega's Mocking en Denys voor hun reactie op mijn redactioneel. Hun prompte reactie – kort na het verschijnen van het redactioneel – doet me vermoeden dat ik een gevoelige snaar heb geraakt. Alhoewel ik een genuanceerd redactioneel heb willen schrijven, hebben beide collega's mij blijkbaar een gepolariseerde visie op de neurowetenschappen toegeschreven. Daarom reageer ik graag op enkele passages van hun ingezonden brief.

Ik verwerp de neurowetenschappen niet, maar ik plaats wel vraagtekens bij de soms overschatte, onmiddellijke toepasbaarheid ervan in de klinische praktijk. Ik maak me zorgen over het feit dat er sinds decennia een beperkt arsenaal aan nieuwe psychofarmaca en (biologische) behandelmethoden is ontwikkeld voor patiënten die onvoldoende behandeld kunnen worden en dus chronisch lijden.

Verder stellen Mocking en Denys dat de praktiserende psychiater geen bijdrage levert tot nieuwe wetenschappelijke inzichten en weerstand heeft tegen en niet in staat is om de neurowetenschappen te omarmen. Zou dit te maken kunnen hebben met de complexe psychiatrische patiënt met veel comorbiditeit in een ongunstige psychosociale context? Zou deze complexiteit ervoor kunnen zorgen dat de toegepaste neurowetenschappen maar een beperkt aantal symptomen kunnen behandelen? Volgens mij is het antwoord op beide vragen 'ja'.

In mijn redactioneel heb ik een lans proberen breken voor bescheidenheid. Met name de bescheidenheid over de directe impact van de neurowetenschappen voor onze patiënten, die in schril contrast staat tot de hoge impact die we hiermee kunnen scoren in wetenschappelijke tijdschriften. Zeker als academici dienen we ons hiervan voldoende bewust te zijn en dienen we zelfkritisch te blijven. Uiteindelijk heb ik een pleidooi willen houden om de volledige breedte van de psychiatrie te omarmen, waarbij de neurowetenschappen een noodzakelijk onderdeel zijn. Deze brede visie is erg belangrijk in het onderwijs en de opleiding van medische studenten en psychiaters in opleiding en in het levenslang leren van psychiaters.

AUTEUR

KRIS GOETHALS, forensisch psychiater en psychotherapeut, directeur Universitair Forensisch Centrum, Universitair Ziekenhuis Antwerpen; hoogleraar Forensische psychiatrie, Collaborative Antwerp Psychiatric Research Institute (CAPRI), Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Universiteit Antwerpen.

CORRESPONDENTIEADRES

Prof.dr. Kris Goethals, UZA, Universitaire Ziekenhuisdienst Psychiatrie, Wilrijkstraat 10, 2650 Edegem, België.
E-mail: kris.goethals@uza.be